

Vnitrostranická demokracie v ČR

David Ondráčka

Perličky z médií

- „Krajské lídry vybírám podle popularity“ (premiér Paroubek)
- „V primárkách nejde o posty místopředsedů strany, ale o desítky placených funkcí na radnicích“ (ODS, Brno)
- „Měla jsem signály, že dohody byly utvořeny dopředu“ (poslankyně ODS Páralová po prohraných primárkách)
- „Slibem nikoho nezarmoutíš“ (poslanec Andrej Grega k černým duším v ČSSD v Jablonci)
- "Je to tím, že dřu" (V. Jandák po zveřejnění žebříčku obliby politiků STEM, v jehož je čele)

Argumenty PRO vnitrostranickou demokracií

- Vnitřní demokracie může vést k nominacím kompetentních kandidátů
- Skutečný boj se odehrává uvnitř stran, ne mezi stranami – měl by být podle pravidel
- Jen jasná pravidla mohou strany otevřít a zatraktivnit pro nové členy
- Nedostatek vnitřní demokracie má vážné důsledky na fungování celé politiky a její průhlednost
- Když není demokracie uvnitř, nebude ani navenek

Argumenty PROTI vnitrostranické demokracii

- Příliš demokracie a otevřenosti ohrožuje přežití strany jako organizace, způsobuje neakceschopnost, chaos, úniky informací
- Nevyhnutelnost oligarchizace
- Straníci sledují soukromé zájmy, chtějí pozice a moc, ne komplikované procedury
- Občany příliš nezajímá, co se děje uvnitř stran?
- Příliš aktivní člen se může stát radikálem a ideologem, a už nepředstavuje názor většiny

Primární volby

- Volební řády a formální pravidla -většinou dodržována (tajné hlasování)
- Hierarchická stranická struktura: místní-okresní-krajská-centrální
- Minimální vhléd veřejnosti; média zajímají jen výsledky
- Primárky - významný prvek občanské kontroly kandidátů
- Dochází ke střetům (či dohodám) mezi stranickými skupinami
- Příklady: Kalousek x Svoboda (KDU); Zemanovci x Grossovci (ČSSD); „převrat“ u Zelených

Příklad: ČSSD - bodový systém pro primární volby

- Doporučení pro krajské konference strany. Některé kraje k němu přihlédli, jiné ne. Pro zařazení do primárek musí uchazeč dosáhnout 30 až 40 bodů. Krajský lídr by měl mít minimálně šedesát bodů.
- Kritéria: věrnost, zkušenost, obliba, vzdělání, etický kodex
- 20 bodů získávají vysokoškolští profesori, vrcholní manažeři, celosvětově známí umělci, vědci či sportovci s medailí minimálně z olympiády či mistrovství světa

Primárky - příklady

- Vetování některých kandidátů z centra stran
- Nominace nestraníků (externích lidí) na volitelná místa kandidátek
- Obcházení krajů, dosazování shora - příklad (Bublan x Jandák, ČSSD), senátní kandidáti
- Pravidlo o zákazu kandidatury pro nové členy (ODS, ČSSD)
 - proti stanovám, diskriminační vůči novým členům
 - nebo projev zdravého pudu sebezáchovy stran?

Stranické sjezdy a kongresy

- Je rozhodnuto dávno dopředu – divadlo pro média?
- Nebo se jedná o vrcholné politické fórum - „barová“ politika, noční výměnné dohody, kupčení s hlasy a vlivem
- Velká role „stranických manažerů“ – krajští a okresní funkcionáři strany
 - mají výrazný vliv na nominace delegátů na sjezdy (krajské nominační konference) a tím ovlivňují výsledek

Členové stran

- Straník má zájem ze svého členství získat určitou výhodu (většinou materiální), program méně podstatný
- Integrita není důležitá
- Většina členů málo aktivní („uvědomělá pěchota“), ale mají odslouženy roky
- Noví členové mají malou šanci se prosadit, souboje staré vs. nové tváře
- Aktivní menšina strany řídí
- Velmi nízký počet členů v buňkách
- Společnost: velmi nízké procento zapojených občanů – převládá skepse ke stranictví, až antistranický postoj veřejnosti
- Malý zájem o dění ve stranách, nízká volební účast

Platformy

- Platformy: Mladí soc-dem, Mladí konzervativci, Junior klub, Mladí komunisté; Soc-dem ženy,...
- Think-tanky: CEP, CEVRO, ..
- Jakou roli hrají ve stranách? Zásobárna kádrů nebo něco více?
- Otázka kvót (ČSSD)
- Otázka průhlednosti jejich financování

Mrtvé duše – fiktivní členové

- Příklady odhalených případů mrtvých duší: ODS (Brno, Praha 5); ČSSD (Jablonec, Praha - Hulínský); US (Brno), některé strany neaktualizované databáze (KDU)
- POUHÝ VRCHOLEK LEDOVCE??
- Reakce stran – vylučování, rušení buněk (ČSSD (Český Těšín, Vysočina), ODS (Zlín))
- Pravidla pro zakládání nových, alternativních buněk (ODS)
- Při malém počtu straníků stačí k ovládnutí místní organizace poměrně málo mrtvých duší (levná záležitost)
- Kontrola přes placení příspěvků – minimální vliv (nízké poplatky)

Klientelismus a neviditelné zájmy

- Kdo organizuje vlivové skupiny a „neviditelné“ zájmy? Kdo reálně ovládá strany a místní stranické buňky?
- Místní podnikatelé, podnikatelské lobby (betonářská, farmaceutická)
- Poradci/lobisti, „univerzální“ konzultanti, PR agentury, právní kanceláře
- Cíl: získat vliv na rozdělování veřejných zdrojů (zakázky, dotace, fondy), na rozhodování zastupitelstev a rad měst, a vytváření legislativy
- Příklady: Příbram, Liberec, Brno, Havířov (uplácení voličů), ...
- Fungují politické strany jako klientelistické firmy maximalizující zisky svých manažerů??
- Probíhá to formou přímé korupce nebo se jedná o obchod s vlivem?

Trendy – otevřené otázky

- Lze pozorovat nějaký vývoj v posledních letech?
Centralizace nebo decentralizace rozhodování?
- Dochází k úpadku autority nebo předseda strany = velitel (polovojenský systém a hierarchie)
- Je výrazný rozdíl v praxi českých relevantních stran
 - ODS, ČSSD - volební strany; KDU, KSČM – masové strany
- Rostou klientelistická propojení stran s podnikateli, nebo ne?
- Platí, že čím větší strana, tím hůře se v ní manipuluje (už kvůli počtu členů)?

Doporučení, možná opatření

- Dá se vůbec něco dělat? Má to smysl? Není lepší současný stav ponechat vnitřnímu vývoji a seberegulaci?
- Jak přilákat nové, aktivní členy a zvýšit konkurenci?
- Zvýšit kontrolu členství – hlídat podezřelé nárůsty členů
- Větší otevřenost stran navenek – informování veřejnosti, spolupráce s univerzitami, think-tanky, NNO
- Zapojit více členů do programové práce (pracovní skupiny, programové konference, workshopy)
- Zvýšit vnitřní informovanost členů – často se dovídají o politice strany až z médií
- Zveřejnit všechny stránky na internetu??

David Ondráčka

ondracka@transparency.cz

Tel.: 224 240 895